



Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola

Budapest University of Technology and Economics
Faculty of Economic and Social Sciences
PhD School of Business and Management

A fenntarthatósággal kapcsolatos kihívások és újszerű megoldási lehetőségek az önkormányzati szférában

Contemporary sustainability challenges
and novel solutions in the domain of
autonomous authorities

Magyar nyelvű téziszfüzet • Thesis Booklet in Hungarian

Készítette • Written by:

Horváth György Ádám

doktorjelölt • PhD Candidate

Témavezető • Consultant:

Prof. Dr. Losoncz Miklós

Budapest, 2017

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
1. Bevezetés – A kutatás előzménye (témafelvezetés).....	5
2. Kutatási kérdés, hipotézisek és célok.....	6
3. A dolgozat felépítése.....	8
4. A kutatási téma lehatárolása.....	9
5. Módszertan.....	10
6. Új tudományos eredmények.....	12
Kapcsolódó tudományos közlemények.....	18

1. Bevezetés – A kutatás előzménye

Az Európai Unió „Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik” áll az EU alapszerződés 3. cikkében. A fenntarthatósági átmenet során a fenntartható fejlődés az európai polgárok mindennapjainak részévé válik, melyet a fenntarthatóság eszméjének szakpolitikai integrációja tesz lehetővé. A fenntarthatósági követelményeknek az uniós keretrendszeren belül a tagállami és a szubnacionális döntéshozatali szintek folyamataiba is integrálódnia kell. Disszertációmban a fenntarthatósági átmenet kormányzati szférát érintő kapcsolódását vizsgálom a 2010-es évek közepén, a 2008-as gazdasági világválság nyomán. Az ENSZ Stiglitz-bizottság paradigmaváltást és rendszerszintű reformokat sürgetett. Dolgozatomban az ENSZ, az EU és a tagállamok és a helyi közösségek stratégiai célkitűzéseinek harmonizáló megvalósítására, az implementáció újszerű módszereire teszek javaslatot.

Az Agenda 2030 nyomán a paradigmaváltás és az átmenet egyre fontosabb szereplői a helyi közösségek, de eredményességük nagyban függ az erőforrásaiktól, a jogi, gazdasági, társadalmi körülményektől. A feladatok menedzselésében a kormányzati egységek, így különösen a helyhatóságok eredményességét predesztinálja a közigazgatási egység mérete földrajzi, gazdasági, népességi szempontból egyaránt, illetve a telepített feladatrendszer is. Az alsó igazgatási szintek szerepének növekedésével a feladatteher várhatóan a helyi szint felé fog tolni, és át fog alakulni a szintek közötti feladatmegosztás. A különböző kormányzati szintek között meg kell találni az alulról és felülről jövő kezdeményezések szinergiahatásait, ezeket pedig ki kell aknázni. Ehhez szintek közötti partnerség és pragmatikus feladatmegosztás szükséges. Ezeket a törekvéseket elősegíthetné, ha a feladatok delegálásában nagyobb mértékben közreműködhetne egy a jelenleginél nagyobb mértékben föderalizált, közigazgatásilag pedig homogénizáltabb Európai Unió, mely közvetlenebb módon is kivehetné részét a fenntarthatósági törekvések feladatainak ellátásából.

Dolgozatomban az Európai Unió fenntarthatósági átmenetéhez tárok fel újszerű harmonizációs lehetőségeket. Munkám hierarchikus felépítésében a *tágabbtól a szűkebbig*, a makro-

szinttől a mikroszintig haladok. Disszertációmban a fenntartható fejlődés értelmezési kérdéseit elemzem, áttekintem a fenntarthatósági törekvések nemzetközi beágyazódását, jogszabályi hátterét, illetve tisztázom a fenntartható fejlődés és az éghajlatváltozás olykor kuszának ható viszonyrendszerét.

Értekezésemben minden vizsgálatomat a kormányzati szféra szempontjából végzek el, különös tekintettel az emberekhez legközelebbi, önkormányzati szintre. Dolgozatomban a kialakult európai közigazgatási struktúra fenntarthatósági értékelését végzem el, emellett az együttműködés és koordináció egy újszerű módszerét, valamint egy újító településgazdálkodási modell működését igazolom. Céлом, hogy a munkámmal hozzájárulhassak az európai közigazgatás fenntarthatóságot figyelembe vevő átszervezéséhez, a jövőtudatos szemlélet elmélyítéséhez, a kormányzati kiadások csökkentéséhez, és nem utolsósorban, a társadalmi kezdeményezések integrációjához.

2. Kutatási kérdés, hipotézisek és célok

Disszertációmban az alábbi kutatási kérdésre keresem a választ:

Kutatási kérdés

Milyen újszerű megoldások állnak rendelkezésre a különböző közigazgatási szinteken, különös tekintettel kedvezőtlen makrogazdasági-makropénzügyi helyzetben, a fenntartható fejlődési célok, a stratégiai tervek és a társadalmi kezdeményezések harmonizálására, az (1) Európai Unió tagállami, (2) a transznacionális, illetve (3) a helyi szinteken?

Dolgozatomban alapvetően e kérdésre keresem a választ, melyet alapvetően elméleti síkon tudok megadni. Az elméleti háttér ismeretében, a kutatási kérdések alapján az alábbi hipotéziseket fogalmazom meg:

Hipotézis 1

A gazdasági válságból kilábaló Európai Unió tagállamok közigazgatási és működésbeli racionalizálása lehetőséget teremt a különböző szintű fenntarthatósági törekvések harmonizálására.

Hipotézis 2

A fenntartható fejlődési átmenet transznacionális kormányzási hiányosságai a nyílt koordinációs módszerrel áthidalhatóak, és létrehozhatóak az együttműködés új struktúrái.

Hipotézis 3

A városi szimbiózis modellje lehetővé teszi az önkormányzatok és stakeholderei számára a fenntarthatósági (gazdasági, társadalmi és környezeti) célok integratív megjelenítését és harmonizációját.

A hipotéziseket a következő célok teljesülésével igazolom:

Cél 1:

Az értekezés célja bemutatni az Európában kialakult tagállami közigazgatási struktúra sajátosságait: a töredezettséget, a telepített feladatok inkoherenciáját, az ebből fakadó szubnacionális szintű szervezési és harmonizációs nehézségeket, és mindezeknek a fenntarthatósági törekvéseket hátráltató következményeit. Cél továbbá egy olyan prominens európai szubnacionális közigazgatási reformstratégia jellemzése, mely a fenti sajátosságokat kezeli és a fenntarthatósági célok jobb integrációját teszi lehetővé.

Cél 2:

Az értekezés célja bemutatni az európai, tagállami és szubnacionális szintek fenntarthatósági céljai közötti harmonizációt támogató *nyílt koordinációs módszer* alkalmazhatóságának feltételeit és korlátait.

Cél 3:

Az értekezés célja, hogy újszerű településgazdálkodási modellt vázoljon fel a helyi önkormányzatok gazdálkodásának átszervezésére, és igazolja a *városi szimbiózis* modell gyakorlati alkalmazhatóságának feltételeit és korlátait.

3.A dolgozat felépítése

Dolgozatom első fejezete a kutatási témát mutatja be. Az értekezés tárgya, a célok és a dolgozat felépítése, majd a lehatárolások után a hipotéziseket és a módszertani áttekintést mutatja be.

A második fejezetben a fenntartható fejlődés értelmezési kérdéseit, a fenntarthatósági törekvések nemzetközi beágyazódását, a kialakult (nemzetközi) jogi környezetet, tisztázom a fenntartható fejlődés és az éghajlatvédelem viszonyrendszerét, a stratégiai éghajlatvédelem aktuális helyzetét.

A harmadik fejezetben a kormányzatok fenntarthatósági átmenetben játszott szerepét tárgyalom. A kormányzati feladatellátás elméleti háttérének ismertetése után a kormányzás újszerű feladatellátási megoldásait, valamint a kormányzás és fenntarthatóság politikatudományi megközelítésének áttekintése következik.

A negyedik fejezetben a föderalizálódó Európa közigazgatási megújulását mutatom be, kezdve az EU föderalizációjának aktuális körképével, a magyarországi közigazgatási struktúra elemzésével, a többi tagállam közigazgatási szerkezetének áttekintésével és a prominens reformstratégiák bemutatásával.

Az ötödik fejezetben a kormányzás koordinációjának újszerű szervezési módszereit és eszközeit mutatom be. Ennek keretében bemutatom a nyílt koordinációs módszer működését, alkalmazhatóságának feltételeit és korlátait.

A hatodik fejezetben a helyi önkormányzati szint működésének újragondolását írom le, egy újszerű településgazdálkodási modell segítségével. A modell bemutatása és működésének elméleti igazolása után a gyakorlati alkalmazhatóság feltételeit és korlátait írom le.

Végül a záró, hetedik fejezetben összesítem a disszertációm eredményeit, bemutatom a téziseimet, és kitekintést adok a vizsgálati munka folytatásának lehetséges főbb irányaira, a további kutatómunkám során megválaszolandó kérdésekre.

4.A kutatási téma lehatárolása

Disszertációm egy, a közigazgatási rendszerek és a fenntarthatósági törekvések kapcsolatának harmonikus viszonyát kutató, környezeti és területfejlesztési szakosodású közgazdász szemszögéből írtam meg. Miközben kutatási témám számos területen érintette a mérnöki és matematikai tudományokat, nem kevésbé volt vele kapcsolatban a jogtudomány, az államtudomány és számos más reál és humán tudományterület, amelyekhez kapcsolódó ismereteim korlátossága miatt számos lehatárolást kellett tennem.

A dolgozatomnak nem volt és nem is lehetett célja az egész Európai Unió fenntarthatósági működésének áttekintése; mind a terjedelmi korlátok, mind a jogtudomány szerteágazó problémái lehetetlenné tették e szándékot. Szintén nem volt célja a dolgozatomnak az államszervezés, demokráciaelmélet, és a szuverenitás kérdéseinek minden tudományos igényt kielégítő,

filozófiai alapokra felépített vizsgálata, bár e területről is szükséges volt néhány gondolat ismertetése a disszertáció érvelésrendszerének felállítására.

Statisztikai vizsgálatok végzésére csak korlátozott mértékben volt lehetőség: korábbi ismereteimre alapozva és előzetes irodalomkutatásaim eredményeként arra az elhatározásra jutottam, hogy a dolgozatban jelenleg szereplő statisztikai vizsgálatokon túlmenően, de *ab ovo* torz adatokból, kényszerűen matematizált modellek elemzésétől eltekintek: az eredmények torzak, vagy legalábbis elnagyoltak lettek volna. Ehelyett inkább a puhábbnak tekinthető, de a társadalomtudományokban bevett és jól használható kvalitatív vizsgálattal, mélyinterjúval igazolom feltételezésemet.

Témahatáron kívülinek tekintem szintén a szóba kerülő vállalatok belső működését, mikroszintű döntéseit, valamint szervezési technikáit, ezekkel, mint helyi jogi személyiségekkel, anyag- és energiaáramok forrásával és fogyasztójával foglalkozom.

Emellett, mivel a kormányzati szerkezetek vizsgálata nem lehetséges például kísérletezéssel, más alkalmazható módszereket kellett választanom, így az összehasonlítást és az analógiát.

5. Módszertan

Módszertani szempontból egy alapvető konfliktust kell áthidalnom: kutatásom tárgyát képező területen a közgazdasági modellalkotás, vele a klasszikusnak tekinthető, matematizált igazolás szinte lehetetlen, helyette puhábbnak tekinthető módszerekkel kell feltevéseimet igazolni. A XXI. században várhatóan elterjedő, az igazgatási-szervezési struktúrákat részben felváltó, újító megoldások (főleg: hálózatosság) eredményességének, hatásosságának, hatékonyságának vizsgálata szinte lehetetlen, vagy a kapott eredmények (előrejelzések) körültekintéssel, óvatosan alkalmazandók.

Az empirikus közgazdasági modellezéshez szükséges adathalmazok használhatóságának feltétele, hogy célzottan gyűjtött adatok létezzenek, vagy korlátok között megbízhatónak tekinthető adatok legyenek képezhetőek. A fenntarthatósági közgazdaságtan sajátossága, hogy csak

legújabbban kezdenek egyes szempontok a közgazdaságtudományok fősodrába beépülni. A heterodox környezetgazdaságtani és ökológiai gazdaságtani iskola információigényének kielégítésére csak korlátozott területeken történik központilag összehangolt, szisztematikus információgyűjtés, aképzett adatokból levonható következtetések nagy hibahatárral lennének értelmezhetők. Mivel az önkormányzatok esetében a kísérletezés kizárható, többek között mélyinterjúk kutatásokkal lehet hipotetikus helyzeteket vizsgálni.

Módszertan tekintetében az elméleti módszerek területén belül¹ az összehasonlítás és az analógia alkalmazható. Más tekintetben azonban meg kell jegyezni, hogy a fenntartható fejlődéssel kapcsolatosan a tudományos módszerek mellett a nem tudományos módszerek, melyek a személyes tapasztalatok, az intuíció, a hagyományok és az egyéni következtetések miatt szubjektivitástól nem mentesek, szintén fontosak lehetnek. (Fűr, 2015, 12. o.) Mint ahogy azt Fűr kiemeli, a paradigmaváltások sorozata miatt megvalósuló módszertani evolúció sokszor attól függ, hogy egy tudományosan el nem ismert módszer mikor válik tudományosan elismertté, illetve, hogy egy tudományosan elismert módszer mikor veszíti érvényét. (Boros *et al*, 2013, in: Fűr, 2015) Nem ritkán éppen korábban összeegyeztethetetlennek vélt tudományterületek módszertani találkozásából szökken szárba valami új, alkotó és jövőbemutató. Fűr figyelmeztet, hogy bár a matematikai módszerek népszerűsége a problémák széles spektrumára alkalmazhatóságból fakad, de ezek túlzó dominanciája egyes tudományterületeken, ahol a kevésbé absztrakt módszerekre volna szükség, fenyegető veszélyként hat. (Maródi, 2003, 15. o., in: Fűr, 2015, 13. oldal)

Kutatásaim során törekedtem a szerkezeti és eljárásbeli hiányosságokat egymást kiegészítő tudományterületi szinergiákkal csillapítani: dolgozatomban ezt tettem a fenntarthatóság és regionalizmus, a fenntarthatóság és a politikatudomány, valamint a fenntarthatóság és a területi szervezés harmonizációján keresztül. Munkám felépítésében az Illés Iván által vázolt, a regionális gazdaságtanban használatos vertikális tagozódást veszem alapul: a fenntarthatósággal kapcsolatos, a közigazgatási szférát érintő problematikát járom körbe szupranacionális

¹ Tomcsányi az elméleti módszerek esetében az analízist és szintézist, az összehasonlítást, az absztrahálást, az általánosítást, az indukciót és dedukciót, az analógiát, a hipotézist és a matematikai módszereket említi.

és transznacionális (vagy uniós, makroregionális), valamint szubnacionális szinten. Illés szerint a különböző szinteken eltérő tudományágak érintettek, mind a saját módszertani eljárásrendjével, így az alacsonyabb szinteken főleg műszaki és szervezéstudományi, a tagállami szinteken inkább közgazdasági-jogtudományi, az ezek feletti szinteken pedig inkább jogtudományi-politikatudományi problémákkal kell foglalkozni (Illés, 2008) Módszertani szempontból tehát ehhez a struktúrához igazodom.

Értekezésemben szakirodalomkutatással áttekintettem a fenntartható fejlődés meghatározó és elfogadott értelmezéseit, és vázoltam az értelmezési kérdéseket, az éghajlatvédelmi törekvésekkel való viszonyrendszert. Szintén szakirodalmi elemzéssel vázoltam a kormányzás, mint szervezéstudományi ág fenntarthatósággal kapcsolatos elméleti kérdéseit, a feladatok kialakult struktúrához rendelésének, illetve a közigazgatási struktúra feladatrendszerhez való igazításának dilemmáját. Szakirodalmi áttekintéssel bemutattam a közigazgatási hálózatosodás alapvetéseit. Hasonlóképpen mutattam be a nyílt koordinációs módszer, mint rendhagyó közigazgatási harmonizációs eszköz működését és alkalmazhatóságának feltételeit a fenntarthatósági célok megvalósításában. Végül szakirodalmi források alapján feltártam a városi szimbiózis településgazálkodási modell elméleti alapjait jelentő körkörös gazdaságot, ennek keretrendszerén belül pedig az ipari ökológia elméleti és gyakorlati alkalmazhatóságát elemeztem. Ezt követően empirikus kutatásom (mélyinterjúk felmérés) eredményei alapján bemutatom a városi szimbiózis modell jelenkori magyarországi alkalmazásának gyakorlati megvalósíthatóságának körülményeit és korlátait.

6.Új tudományos eredmények

Értekezésemben három közigazgatási szinten közelítettem a fenntarthatósággal kapcsolatos problémák megoldását: e három szintér az európai, a transznacionális és a szubnacionális (helyi/kistérségi) szint.

Elsőként azt feltételeztem, hogy a 2008-as gazdasági válságból kilábaló EU tagállamok szubnacionális (vagyis tagállaminál alacsonyabb szintű) közigazgatási racionalizálása lehetőséget teremt a hatáskörébe tartozó fenntarthatósági törekvések felkarolására, illetve az alacsonyabb szintű törekvések koordinációjára. Tudomásul véve az EU tagállamok egyedüli kompetenciáját a közigazgatási rendszer kialakítása tekintetében, de megkérdőjelezve ennek legitimitását, vizsgálataim során a következő megállapításokat tettem. Megállapítottam, hogy Európa közigazgatási szerkezete rendkívül töredezett és heterogén. (Horváth és Szlávik, 2011, 10.o.) Egyes tagállamokban a legalsó közigazgatási szinten túl sok közigazgatási egység létezik (pl. Franciaország, Magyarország, Csehország, Szlovákia, és a reformtörekvések ellenére Németország, Olaszország és Spanyolország) (Horváth és Szlávik, 2012, 4-8. o.), máshol pedig átfogó reformok következtében jelentősen sikerült lecsökkenteni a közigazgatási egységek számát, miközben a demokratikus ellenőrzés továbbra is biztosított (pl. Dánia, Svédország, Görögország, Hollandia).

A strukturális sokféleség következtében a feladatok delegálása, különböző szintek közötti szétosztása a tagállami szintre hárul: jelenleg az uniós szint túl távol áll az alsóbb szintektől, az alacsonyabb szintek pedig nem rendelkeznek kellő mértékben holisztikus információval. (*idem*, 9. o.) A feladatteher szubnacionális szétosztása bizonyos közös jegyek mellett egyes tagállamoknál meglehetősen sajátos megoldásokat indukált. Azonban főleg a költségérzékeny struktúra és a mélyreható racionalizálási szándékok miatt, több esetben is tagállami (központi) szinten összpontosul a feladatteher jelentős része. Ezt a kormányzatok dekoncentrált feladatátadással igyekeznek részben alacsonyabb szintekre telepíteni, ám a gyakorlatban, sok esetben csak végrehajtói, és nem döntéshozatali jogkörrel kerülnek ezek a feladatok delegálásra. Az állampolgároktól egyre távolabb kerülő döntéshozatal mellékhatása, hogy a helyi kezdeményezések jórészt rejtve maradnak. (Horváth és Szlávik, 2010, 1255-1257.o.)

Létezik azonban egy olyan, már jelenleg is működő közigazgatási reformstratégia, mely alkalmazására a Skandináv térségben és a Balkánon (Horváth és Szlávik, 2012, 99. o.), valamint a Benelux-államokban is van példa, és mely a fenntartható fejlődés céljai, és helyi megoldási törekvései szempontjából várhatóan eredményesebb lehet más térségekben is. Bár a legtöbb európai uniós tagállamban átfogó közigazgatási reform nincsen napirenden, a feladatrendszer

változásával együtt a tagállamok folyamatosan javításokat és átalakításokat hajtanak végre közigazgatási struktúrájukon és intézményeiken. Vélelmezhetjük, hogy az egyre mélyülő európai integrációval a közigazgatási-szervezési megoldások és *jó gyakorlatok* is határok nélkül fognak terjedni.

Tézis 1

A térségi, körzeti és helyi közigazgatási egységek nagymértékű heterogenitása és töredezettsége a racionalizálás jegyében a központosítás felé tereli a feladatok megosztását, különösen az egykori rendszerváltó országok között, mely rontja az alulról jövő fenntarthatósági kezdeményezések integrációs lehetőségeit. Létezik olyan működő közigazgatási reformstratégia a Skandináv térségben, a Benelux-államokban és a Balkánon egyaránt, mely a fenntartható fejlődés helyi céljai szempontjából várhatóan eredményesebb lehet más térségekben is.

Kapcsolódó publikációk: 1, 2, 4, 7.

Másodikként, az EU, a tagállamok és a szubnacionális közigazgatási szintek fenntarthatósági törekvései közötti kormányzási hiányosságok kezelésére (Horváth, 2011b, 71. o.) kerestem újszerű, közigazgatási átstrukturálást nem igénylő harmonizációs módszert. (Horváth és Varga, 2012, 110-114. o.)

Elinor Ostrom műveiben tárgyalja a közfeladat-ellátás optimális szintjének problémakörét, és vizsgálja, miképpen lehetséges az adott intézményrendszer fenntartása mellett a különböző intézményi szintek céljai közötti harmonizáció, a közjavak tartós szavatolása érdekében. Ennek a különböző szintek jó együttműködése a feltétele. (Horváth és Harazin, 2011b, 1306. o.)

Az Európai Unió, működésének racionalizálása és a különböző stakeholderek közötti jobb koordináció érdekében megalkotta a *nyílt koordinációs módszert*, mint a hatásköröket nem érintő, de az eredményességet elősegítő döntéstámogatási módszert. Míg az Európai Unió működésében hagyományosan a *közösségi módszer* alkalmazása dominál, egyes esetekben jobbnak tekinthető (kiegyensúlyozottabb, konszenzusos) eredményt érünk el, ha a különböző kompetenciákkal bíró *stakeholdereket* a hagyományos döntési mechanizmusok helyett egy másik módszerrel készítjük az együttműködésre. (Horváth és Varga, 2012, 114-117. o.)

A módszer lényege, hogy egy jól meghatározott koordinációs-harmonizációs feladat ellátására egy munkacsoportot alakítanak ki, melynek tagjai különböző intézményi szinteket képviselnek, érdekeltek a végkifejletben, demokratikus felhatalmazásuk pedig tisztázott.

A nyílt koordinációs módszer, mint puha jogi eszköz, valószínűleg alkalmazható a fenntarthatósági törekvések közigazgatási szintek közötti harmonizációjában, mivel

1. nincs konfliktusban a szuverenitással és a kulcskompetenciákkal.
2. eljárásai jól lehatároltak,
3. ciklikus és nem szekvenciális a döntéshozatali folyamat, így a benchmarkingra és társadalmi nyomásra alapozó kormányzás lehetővé válik,
4. megfigyelhető a különböző policy-területek közötti rendszerszintű kapcsolati háló, mely tükrözi az Európai Unió saját és tagállami intézményeinek rendszerét.

A nyílt koordinációs módszer alkalmazhatósága a fenntarthatósági célok közigazgatási szintek közötti harmonizálásában korlátos. Demokratikus deficit elkerülése miatt pótlólagosan is szavatolni kell a teljeskörű demokratikus ellenőrzést, mely azonban nem szükségszerűen szavatalapú, hanem párbeszédalapú demokratikus eljárást is jelenthet. (Horváth és Varga, 2012, 118-120. o.) Továbbá, csak az előre definiált, jól lehatárolt körülmények között alkalmazható ez a módszer, mely a rendkívüli beavatkozást igénylő helyzetekben csillapíthatja a konfliktusokat, de tartósan nem helyettesíti a hagyományos módszerrel történő döntéshozatalt.

Tézis 2

Az alulról jövő, fenntarthatósági és éghajlatvédelmi társadalmi kezdeményezések az ENSZ Agenda 2030 és az Európai Unió EU2020 célrendszerével összhangban vannak, e kezdeményezések szakpolitikai integrációja kívánatos a célok harmonizációja érdekében. A globális és a helyi szint közötti szinteken a nyílt koordinációs módszer alkalmazható lehet az együttműködések és a fenntartható fejlődési törekvések harmonizálására, miközben nincs konfliktusban az érintett felek hatáskörével.

Kapcsolódó publikációk: 2, 3, 6, 8.

Értekezésem harmadik hipotézisében egy újszerű, a körkörös gazdaság elméleti keretrendszerén belül az ipari ökológiára építő településgazdálkodási modell vizsgálatát valósítom meg. E modell lehetővé teszi az önkormányzatok és *stakeholderei* számára a fenntarthatósági (gazdasági, társadalmi és környezeti) célok integratív megjelenítését és harmonizációját.

A körkörös gazdaság gondolatának térnyerésével ismét előtérbe került az ipari ökológia koncepciója, mint a nyitott anyag- és energialáncok zárásának egyik módszere. Az ipari ökológia klasszikus megközelítésében a főszerep a vállalkozásoknak jutott, a kormányzat csak nagyon korlátozottan, főleg jogalkotóként és ellenőrző hatóságként volt jelent a folyamatban. Később már kisebb részben megjelentek az önkormányzatok is a körforgásban, de hozzájárulásuk csak hulladékaikra korlátozódott, fogyasztóként egyáltalán nem jelentek meg. E lépést egy befejezetlen, köztes stádiumnak tekintettem, és helyette megfogalmaztam a városi szimbiózis településgazdálkodási modellt. A modell lényege, hogy az önkormányzat a rá telepített feladatok ellátása költségcsökkentése céljából fogyasztóként is részt vesz a településen szimbiózisában, és a lakosok szintén. (Horváth és Harazin, 2016)

A modell alkalmazhatóságának legígéretesebb területe az energia-rendszerváltás, annak helyi és magasabb szintű céljainak harmonizálása, integrálása a stratégiai tervezési folyamatba. A gyakorlati megvalósulást Magyarországon három tényező korlátozza:

1. a helyi gazdasági szerkezetből javarészt hiányoznak a nagy anyag- és energiaárammal működő vállalatok, ilyenből országosan is kevés van,
2. az ország településszerkezete olyan, hogy kevés olyan nagy léptékű település alakult ki Magyarországon, mely lehetővé tenné a nyitott anyag- és energialáncok könnyű zárását,
3. a jogszabályi környezet, beleértve az önkormányzatok jogállásáról, önállóságáról és gazdálkodásáról szóló jogszabályoknak több olyan ismert eleme is van, mely az önkormányzatok autonóm törekvéseit korlátozhatja. (Horváth, 2017)

Tézis 3

A „városi szimbiózis településgazdálkodási modell” elméleti módon igazolt alkalmazhatósága mellett a magyarországi megvalósításának három korlátja feltárt: (1) a települések gazdasági szerkezetéből jórészt hiányoznak a nagy energia- és anyagáramokkal rendelkező nagyipari vállalatok; (2) az ország településszerkezetében kevés olyan nagy település van, ahol a nyitott anyag- és energialáncok könnyedén zárhatóak lennének; (3) a jogszabályi környezet jórészt nem teszi lehetővé a településeknek a jövőtudatos kezdeményezéseket, mely alól csak a jelentős megtakarításokkal rendelkező települések képeznek kivételt.

Kapcsolódó publikációk: 9, 10.

Kapcsolódó tudományos közlemények

1. **Horváth György Ádám**, Szilávik János (2010): In-Sync With Stakeholders: Corporate Social Responsibility on Local and Sub-Regional Level. In: Horvath I, Mandorli F, Rusák Z (szerk.) Tools and Methods of Competitive Engineering. Proceedings of the eight international symposium. Vol. I. Delft University of Technology, 2010. pp. 1245-1257. ISBN: 97890-5155-06-3
Nemzetközi konferencia kiadványában megjelent idegen nyelvű előadás (Scopus)
2. **Horváth György Ádám** (2011a): Administrative systems and reforms across the European Union – towards sustainability? Periodica Polytechnica, Social and Management Sciences 19/2 (2011) 75-85. ISSN 1416-3837
Folyóiratcikk, lektorált, Scopus adatbázisban szereplő, idegen nyelvű
3. **Horváth György Ádám** (2011b): Reforming Administrative Systems: on the road towards a Sustainable Europe. In: László Balogh, Dietmar Meyer, Heinz-Dieter Wenzel (szerk.) Analysis of Monetary Institutions and Space. 140 p. Konferencia helye, ideje: Kaposvár, Magyarország, 2010.11.17-2010.11.19. Bamberg: BERG-Verlag, 2011. pp. 67-81. Public Economics Series; 21. ISBN:978-3-931052-94-2
Nemzetközi konferencia kiadványában megjelent idegen nyelvű előadás
4. **Horváth György Ádám**, Szilávik János (2011): Administrative Systems in the European Union and in the States of the Visegrad Group: Reforms in the Service of Sustainable Development? Acta Oeconomica Cassoviensa IV:(1) pp. 4-12. (2011). ISSN 1337-6020
Folyóiratcikk, lektorált, külföldön megjelent idegen nyelvű
5. **Horváth György Ádám**, Harazin Piroska (2011a): Relation between Environmental Accounting and Pillars of Sustainability In: Conference Proceedings - World Academy of Science, Engineering and Technology 2011. Konferencia helye, ideje: Venice, Olaszország, 2011.11.28-2011.11.30. Connecticut: World Academy of Science, Engineering and Technology (WASET), 2011. pp. 1881-1886.
Nemzetközi konferencia kiadványában megjelent idegen nyelvű előadás (Scopus)
6. **Horváth György Ádám**, Harazin Piroska (2011b): Making Ends Meet: The Challenges of Investing In And Accounting For Sustainability. Conference Proceedings - World Academy of Science, Engineering and Technology 2011. Konferencia helye, ideje: Venice, Olaszország, 2011.11.28-2011.11.30. Connecticut: World Academy of Science, Engineering and Technology (WASET), 2011. pp. 1304-1308.
Nemzetközi konferencia kiadványában megjelent idegen nyelvű előadás (Scopus)
7. **Horváth György Ádám**, Szilávik János (2012). Το τοπικό-περιφερειακό επίπεδο βιωσιμότητας (To topikho - mikhroperifereiakho epipedo biosimotitas), In: Sifis Balyrakhis, Stergios Babanasis (szerk.) Καλλικρατής: Βιωσιμα Μοντελα Περιφερειακής Αναπτυξης: Η Περίπτωση Της Κρήτης (Kallikratis: Biosima Modela Periferiakis Anaptyxis: I Periptosi Tis Kritis). Athén: Papazisi, 2012. pp. 85-104. ISBN 978-960-02-2662-1
Könyv, könyvrészlet, egyetemi jegyzet
8. **Horváth György Ádám**, Varga András (2012): Bridging Gaps in Climate Change Mitigation and Adaptation: Overcoming Government Shortfalls and Exploring New Forms of Cooperation. PERIODICA OECONOMICA 5:(1) pp. 109-124. (2012)
Folyóiratcikk, lektorált, Magyarországon megjelent idegen nyelvű
9. **Horváth György Ádám**, Harazin Piroska (2016): A framework for an industrial ecological decision support system to foster partnerships between businesses and governments for sustainable development. JOURNAL OF CLEANER PRODUCTION 114: pp. 214-223. (2016)
Folyóiratcikk, lektorált, Web of Science adatbázisban szereplő, idegen nyelvű
10. **Horváth György Ádám** (2017): A városi-ipari szimbiózis településszervezési modell alkalmazhatósági vizsgálata a Jászkerület települési önkormányzatai példáján keresztül. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás. (megjelenés alatt)
Folyóiratcikk, lektorált, Magyarországon megjelent magyar nyelvű

